

Sergüzeşt

Öykü Farsça bir kelime olan ve macera anlamına gelen ‘Sergüzeşt’ romanı kısaca bir köle kızın içler acısı yaşamını anlatır. Kafkasya’dan köle olarak satılmak üzere İstanbul’a getirilen dokuz yaşındaki Dilber, Mustafa Efendi’ye satılır. Evin hanımı kıza hiç iyi davranmadığı için kız kaçsa da sahibine geri verilir. Lakin Mustafa Efendi’nin tayini çıkınca kıızı borçlarını ödemek ve de zayıflığı neticesinde elden çıkarmak için esirciye geri satar. Ve Dilber Asaf Paşa konağına satılır. Burda eski kaldığı yere göre çok daha rahat bir hayata sahip olan Dilber, kendini geliştirme fırsatı da bularak Fransızca öğrenir. Fakat Asaf Paşa’nın oğlu Celal Bey’e gönlünü kaptırır. Kendisi ressam olan Celal Bey başta Dilber’den etkilenmemiş olsa da çizdiği resimlerden sonra onun güzelliğini keşfeder. Celal, Dilber’e açılır, bir aşk yaşamaya başlarlar. Fakat Celal Bey’in annesi Zehra Hanım durumu fark eder fark etmez kıızı oğlundan uzaklaştırmak için esirciye geri satar. Kadın her ne kadar Dilber’e oğlunu yakıştıramasa da, oğlu Celal günlerce Dilber’i arar, bulamayınca da hastalanır. Bu sırada Dilber zengin bir tüccara satılır. Sahibi kendisini odalık yapmak istediği ve Dilber de reddettiği için hapsedilir. Kendisini orada da beğenen harem ağası Cevher, onu kurtarmak ve İstanbul’a kaçırmak için plan yapar. Kıızı kurtarıırken ölen adam bir bileti olduğunu vapura yetişmesini söylese de yalnız başına daha evvel hiçbir yere gidememiş olduğu için kaçamaz. Satıldığı tüccarın da kendisine işkence edeceğini bildiği için kendini Nil nehrine atarak hayatına son verir.

Kişiler

Dilber Sekiz, dokuz yaşlarında iken Kafkasya’dan İstanbul’a getirilen Dilber, masmavi gözleri ile masum bir güzelliğe sahiptir. Başta çelimsiz ve cahil biri gibi görünse de zamanla hem Türkçe ’yi hem de öğrenmesi gereken diğer vazifeleri layıkıyla öğrenir. İlk satıldığı evden kaçacak cesarete sahip olan kız aynı cesareti büyüdükçe gösteremez. Kendini hep yalnız hisseder. İnsanlara hemen güven duymaz. Zira ilk kaçtığında da döndüğü yer yine kaçtığı ev olmuştur. Dilber, Asaf Paşa ve Zehra Hanım’ın konağına satıldığında gençliği ve güzelliği ile genç oğulları Celal’in dikkatini çekmeyi başarır. Ürkek tavırları ve umutsuz düşünceleri ile Dilber, evin hanımı tarafından fark edilince hanımı tarafından tekrar satılır. Esir tüccarı kendisini Mısırlı zengin bir tüccara satar. İstanbul’dan uzaklaşmış olmanın verdiği acı ile buhranlı günler yaşayan Dilber, üzüntüsünü paylaşacağı Cevher ile tanışır. Lakin hayatta umudu kalmayan Dilber, tüm karamsarlığı ile özgürlüğüne kavuşmak için kendini ırmağa atarak hayatına son verir.

Celal Bey Asaf Paşa ve Zehra Hanım’ın ressam oğlu olan Celal, 23 yaşlarında, yurt dışında eğitimini yeni tamamlamış, şişmanca bir geçtir. Neşeli ve alaycı tavırları ile Dilber’i başta sanatı için kullansa da kıza vurulduktan sonra tüm şen tabiatını kaybeder. Aşkî kalbinde büyük bir heyecanla yaşarken annesi tarafından mutluluğu engellenen genç, esir Dilber satıldıktan sonra büyük bir boşluğa düşer. İsteddiği zengin ve asil bir ailenin kıızı değil, köle Dilber’dir. Her yerde onu arar, hayattan zevk alamaz, yataklara düşer. Dilber’siz çok mutsuz olan Celal Bey, yaşadığı derin karamsarlıkta boğulur.

Mustafa Efendi ve Hanımı Kendisi bir memur olan Mustafa Efendi karısına bir köle satın alır. Gece gündüz çalışan Mustafa Efendi’nin eve ayıracak pek vakti yoktur. Ailenin Atiye adında bir kızları vardır. Kızlarının köle Dilber ile oynamasını, konuşmasını istemezler. Merhametsiz ve acımasız davranan bu aile kız zayıfladıkça elden çıkarmak amaçlı, tayinleri çıkınca borçlarını ödemek için esirciye geri satarlar.

Asaf Paşa ve Zehra Hanım Gayet zengin bir hayatları olan çift çoğu zamanlarını birlikte kağıt oynayarak geçirir. Celal ve Tesliye adında iki çocukları vardır. Dilber’e çok iyi davranan aile kıza sıcak bir ortam verip eğitirler. Kibar davranırlar. Lakin asalet ve maddiyata düşkün oldukları için oğullarının Dilber’i sevmiş olmasına katlanamayıp kıızı düşünmeden esirciye geri satarlar. Zehra Hanım kocasına göre daha yufka yürekli olsa da Asaf Paşa son derece kararlı bir adamdır, hanımının verdiği karardan dönmesini istemez.

Cevher Dilber Mısırlı bir tüccara satıldığında gittiği köşkteki harem ağası olan cevher kendisi hadım edilmiş bir adamdır. Dilber’e ilk gördüğü anda ısınan Cevher, ona yardımcı olmak, mutlu etmek için elinden geleni yapar. İyi niyetli ve sevgi doludur. Hatta kıızı hapis edildiği odadan sevdiğine kavuşturmak isterken merdivenden düşerek canını verir.

Tema

Kölelik “Sergüzeşt” adlı romanda bir kölenin de zengin ve asil biri tarafından sevilbileceği verilmek istenmiş olsa da asıl vurgulanan özgür olmanın daha mühim olduğudur.